

almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Skulu stefndu vera sýknir af öllum kröfum stefnanda.

Með tilliti til fjárhags stefnanda og annarra aðstæðna hans þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dóminn kvað upp Hjördis Hákonardóttir borgardómari. Uppsaga dómsins hefur dregist vegna veikinda dómarsins.

D ó m s o r ð:

Stefndu, fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs Íslands, borgarstjóri f.h. borgarsjóðs Reykjavíkur, formaður framtalsnefndar Reykjavíkur f.h. nefndarinnar og gjaldheimtustjóri f.h. Gjaldheimtunnar í Reykjavík, skulu vera sýknir af öllum kröfum stefnanda, Þorsteins Jónssonar.

Málskostnaður fellur niður.

Fimmtudaginn 14. nóvember 1985.

Nr. 127/1985. **Ákærvaldið**

(Þórður Björnsson ríkissaksóknari)
gegn

Jóni Kristni Valdimarssyni

(Stefán Pálsson hrl.)

Sýknað af ákæru fyrir brot gegn 246. gr. alm. hegningarlaga.
Ákæra. Réttarfarsvítur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Þór Vilhjálmsson, Guðmundur Skaftason og Halldór Þorbjörnsson.

Máli þessu var af hálfu ákærvalds skotið til Hæstaréttar með áfrýjunarstefnu 18. apríl 1985 til sakfellingar samkvæmt ákæru. Einnig er þess krafist að fébótakrafa Landsbanka Íslands verði tekin til úrlausnar.

Ágrip dómsgerða barst Hæstarétti 9. ágúst sl.

Svo sem í héraðsdómi greinir, var innstæða á ávísanareikningi ákærða færð af misgáningi 450.000 gkr. of há hinn 21. desember

1979, og hagnýtti ákærði sér mistök þessi með því að ávísá á reikninginn umfram þá innstæðu, sem hann átti að réttu lagi. Eigi verður talið, að 246. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 eigi við þetta atferli ákærða, en í greininni er m.a. lögð refsing við því að slá eign sinni á muni, sem eru án aðgerða manns komnir í vörslur hans. Innstæða á bankareikningi er ekki brotaandlag samkvæmt grein þessari. Ef maður notar sér innstæðu, sem færð hefur verið á bankareikning hans af mistökum, kemur til greina að virða það sem fjársvik, þ.e. hagnýtingu á rangri hugmynd bankastarfsmanns um rétta innstæðu. Eigi kemur þó til greina að refsa ákærða samkvæmt 248. gr. hegningarlaga eins og ákæru er háttað, og að auki er þess að geta, að þegar að því kom, að ákærði tók að ávísá á reikning sinn umfram rétta innstæðu í febrúar 1980 virðist það hafa verið ljóst orðið í bankanum, að mistök höfðu orðið. Tékkar ákærða voru þó innleystir eigi að síður.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta hinn áfrýjaða dóm að niðurstöðu til og dæma, að áfrýjunarkostnaður sakarinnar skuli greiddur úr ríkissjóði.

Mál þetta, sem höfðað var með ákæru 15. júní 1983, var þingfest í héraði 7. nóvember s.á., en málsmeðferð lá síðan niðri, uns hún hófst að nýju 7. desember 1984. Hefur þessi mikli dráttur eigi verið réttlættur.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjunarkostnaður sakarinnar greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða, Stefáns Pálssonar hæstaréttarlögmanns, 12.000,00 krónur.

Dómur sakadóms Seltjarnarness 31. desember 1984.

Árið 1984, mánudaginn 31. desember, er á dómþingi sakadóms Seltjarnarness, sem háð er að Strandgötu 31, Hafnarfirði af Guðmundi L. Jóhannessyni héraðsdómara, kveðinn upp dómur í sakadómsmálinu nr. 1313/1983: Ákæruvaldið gegn Jóni Kristni Valdimarssyni.

Mál þetta, sem dómtekið var í dag, er með ákæruskjali ríkissaksóknara, dags. 15. júní 1983, höfðað gegn Jóni Kristni Valdimarssyni vélstjóra, Unnarbraut 4 á Seltjarnarnesi, fyrir að hafa á árinu 1980 slegið eign sinni

á 450.000 gamlar krónur, sem vegna mistaka Landsbanka Íslands höfðu verið greiddar inn á ávísanareikning ákærða nr. 26609 í Vegamótaútibúi bankans, hagnýtt sér peningana og neitað að endurgreiða féð til baka.

Telst þetta varða við 246. gr. almennra hegningarlaga nr. 19, 1940.

Þess er krafist, að ákærður verði dæmdur til refsingar, til greiðslu skaðabóta og alls sakarkostnaðar.

Ákærður er sakhæfur, fæddur 16. mars 1946 á Akureyri, og hefur sætt kærum og refsingum sem hér segir:

— — —

Ákærður hefur haldið uppi vörnum í málinu, og hefur verjandi hans, hrl. Stefán Pálsson, gert þær dómkröfur, að ákærður verði sýknaður af kröfum ákæruvaldsins, bótakrafan verði einungis tekin til greina m/v hálfa dráttarvexti. Þá krefst verjandinn málsvarnarlauna.

Samkvæmt framburði ákærða, vætti vitna, skýrslum lögreglu og öðrum rannsóknargögnum eru málavextir þessir:

Þann 21. desember 1979 lagði ákærður inn í Langholtsútibúi Landsbanka Íslands í Reykjavík gkr. 50.000, sem færast áttu inn á ávísanareikning hans nr. 26609 við Vegamótaútibú Landsbankans. Sama dag var af hálfu Öryrkjabandalagsins, hússjóði, lagt inn í Langholtsútibúinu gkr. 500.000, sem útibústjórann minnti, að hafi átt að færast inn á hlaupareikning bandalagsins nr. 2873 við aðalbanka Landsbankans. Við millifærslur milli útibúana annars vegar og Langholtsútibús og aðalbanka Landsbankans hins vegar urðu þau mistök, að færðar voru gkr. 500.000, inn á ávísanareikning ákærða við Vegamótaútibúið, en gkr. 50.000, inn á hlaupareikning Öryrkjabandalagsins, og fór þessi millifærsla fram sama dag, og voru þá inn á ávísanareikn. ákærða gkr. 568.640. Þessi mistök uppgötvuðust þó ekki fyrr en í janúarmánuði 1980, en þá voru ekki bakfærðar af reikningi ákærða gkr. 450.000, heldur var fyrst reynt að ná sambandi við ákærða til að tilkynna honum um mistökin og láta hann vita, að þetta yrði leiðrétt. Hins vegar hafði ekki náðst strax í ákærða og þegar að náðst hafi í hann, taldi útibústjóri Vegamótaútibúsins, að hann hafi verið búinn að ráðstafa eða ávísá út á innistæðu þá, sem myndast hafði á ávísanareikningi ákærða umfram raunverulegt innlegg hans. Útibústjórinn kvað hugsanlega hafa mátt bakfæra eða skeykjufæra ávísanareikning ákærða, þ.e. setja hann í neikvæða stöðu strax og mistökin uppgötvuðust, en það væri ekki venja bankans að fara þannig að, heldur væri kappkostað að ná fyrst sambandi við reikningshafa og framkvæma svo leiðréttinguna með samkomulagi við hann, svo að hann verði fyrir sem minnstum óþægindum. Þá kom og fram, að ákærður var búinn að vera í viðskiptum við útbúið í nokkur ár og því hafði verið stefnt að því að leysa þetta mál í rólegheitum. Ekki tókst þó

að ná sambandi við ákærða fyrr en hann var skriflega boðaður til að mæta hjá útibústjóranum 12. nóv. 1980, en þar sem ákærður var vélstjóri á milli-landaskipum og kona hans vann úti, hafði verið vandkvæði á því að ná sambandi við eða koma skilaboðum til hans um komu hans.

Á þessum fundi með útibústjóranum 12. nóvember var ákærðum greint frá mistökunum, og jafnframt var reynt að ná samkomulagi við hann um endurgreiðslu, og var honum í því sambandi boðin aðstoð af hálfu bankans í formi láns, og mun hann hafa átt þess kost að greiða skuldina á nokkrum mánuðum, og það án vaxtatöku fyrir tímabilið fram að 12. nóv., en hins vegar að greiða vexti af láninu. Ákærður hafði hins vegar ekki viljað fallast á að greiða vexti af láninu eða alla vega ekki þá vexti, sem krafist var, og einnig hafði ekki verið fyrir hendi sú trygging fyrir greiðslu þess, sem bankinn vildi fá. Lauk fundi þeirra án samkomulags.

Samkvæmt framlögðu reikningsyfirliti yfir ávísanareikning ákærðs hefur innistæðan verið hærri en gkr. 450.000 allt til 8/2 1980, en þá eru teknar gkr. 420.000, standa þá eftir 366.836 allt til 19/2 1980, að teknar eru út gkr. 200.000, en innistæðan fer svo ekki upp fyrir gkr. 450.000 fyrr en 1. apríl 1980. Eftir 19.2 fer innistæðan minnkandi og allt niður í gkr. 10.053, 11. mars 1980, en hæst er innistæðan 19/6 1980 gkr. 1.993.965, en af og til er hún þar að auki yfir gkr. 450.000, og er það þá einkum í byrjun mánaðar, er laun ákærða höfðu verið lögð inn á reikninginn, þannig að allt til 5. maí 1981, er ákærður hættir í ávísanaviðskiptum við útibúið, var annað slagið næg innistæða, svo að bakfæra mátti gkr. 450.000, án þess að gera reikninginn neikvæðan.

Ákærður kvaðst um það leyti sem mistökin voru gerð og þar á eftir hafa verið í siglingum og stundum verið allt að því 4 vikur í burtu og hann þá ekki fylgst nákvæmlega með stöðunni á ávísanareikningnum og ekki tekið eftir mistökunum nærri strax eftir að þau urðu. Ákærður var ekki viss um, hvenær honum urðu ljós mistök bankans, en við skýrslutöku hjá rannsóknarlögreglu taldi hann það ekki hafa verið fyrr en starfsmenn bankans höfðu samband við hann, sennilega ekki fyrr en í mars, og spurður um það hér fyrir dómi, kvað hann það ekki hafa verið fyrr en um haustið.

Honum var bent á, að 8. febrúar 1980 hafi hann tekið að ávísa út af reikningnum af þeirri innistæðu, sem myndast hefði við mistökin, og kvaðst hann þá ekki muna, hvort það hafi verið vegna þess, að honum hafi verið þá ljóst, að þessir peningar, gkr. 450.000, voru inni á reikningnum eða hvort það hafi verið vegna þess, að hann hafi verið að yfirdraga þá innistæðu, sem hann hafi talið, að ætti að vera inni á reikningnum. Hann kvaðst á þessum tíma hafa sent ávísun allstórrar upphæðar til Akureyrar og verið lengi að furða sig á því, að hún skyldi ekki vera leyst út. Ákærður kannaðist við að hafa hagnýtt sér með því að gefa út ávísanir á innistæð-

una, sem myndast hafði fyrir mistök, gkr. 450.00 (sic) og hafi hann ætlað þá peninga, sem fyrir þær fengust, í eigin þágu. Hann kvaðst hafa viljað endurgreiða þessa peninga á nokkrum mánuðum, en hins vegar hafi ekki samist um vexti, en við rekstur málsins hér fyrir dómi hefur hann samþykkt að greiða gkr. 450.000 ásamt hálfum leyfilegum dráttarvöxtum frá 31/12 1979 til greiðsludags.

Niðurstöður.

Sannað er með framburði ákærðs og öðrum gögnum málsins, að ákærður ávísaði út af reikningi sínum á tímabilinu frá 8. febrúar 1980 þar til 11. mars 1980 gkr. 439.464 umfram raunverulega innistæðu eða að mestu þeirri innistæðu, sem myndast hafði á reikningnum fyrir mistök banka, en því, sem eftir var þá af hinni óraunverulegu innistæðu, ávísaði hann svo í lok árs 1981. Ekki þykir með vissu leitt í ljós af gögnum málsins, að ákærður hafi á tímabilinu frá 8/2 til 11/3 1980, er hann ávísaði á meginhluta hinnar óraunverulegu innistæðu, verið ljós mistökin, heldur verið jafnt af þeim ráðið, að hann hafi talið sig þá vera að yfirræga reikninginn. Hinsvegar er ekkert komið fram um, að ákærður hafi átt von á öðru innleggi inn á reikninginn en mánaðarlaunum, sem um þetta leyti voru á bilinu frá gkr. 103.022 til 384.610, og honum því mátt vera ljóst, að innistæða skv. yfirliti eftir 21. des. 1980 var gkr. 450.000 of há fyrir mistök. Þá kemur til álita, hvort litið verði svo á, að þó að bókfærð hafi verið fyrir mistök of há upphæð sem innistæða á ávísanareikning ákærða, að hún verði við mistökin talin komin í vörslu ákærða, svo að jafna megi til vörslu þeirrar, sem greind er í 246. gr. almennra hegningarlaga. Þegar þetta er virt, verður að hafa í huga 4. gr. laga nr. 94, 1933, þar sem segir, að útgefandi tékka skuli hafa til umráða fé hjá greiðslubankanum, er honum sé heimilt samkvæmt samningi við greiðslubankann að ráðstafa með tékkum.

Ljóst er, að reikningshafi ávísanareikninga hefur ekki til umráða með tékkaútgáfu annað fé en hann hefur eða fyrir tilstilli hans hefur verið lagt inn á ávísanareikninginn. Þó að mistök verði við færslur inn á reikninginn af hálfu starfsmanna banka, breytir það ekki réttarstöðu reikningahafa, þó að slík mistök geti valdið því, að vægar verði litið á misferli reikningshafa. Þannig eiga þau mistök, að færð er minni upphæð inn á ávísanareikning en reikningshafi eða einhver fyrir hann lagði inn, ekki að valda því, ef hann ávísar á innlagða upphæð, að hann hljóti kærufyrir tékkasvik eða tékkamisferli. Á sama hátt verður að líta svo á, að ef fyrir mistök hafi verið færð of há upphæð inn á ávísanareikning, þá heimili það reikningshafa ekki að ávísa á hærri upphæð en hann hefur lagt inn á reikninginn eða lögð hefur verið inn á hann fyrir hans tilstilli. Með útgáfu tékka hærri upp-

hæðar en raunverulegrar innistæðu hefur því reikningshafi í þessu tilviki getað bakað sér refsíðabyrgð fyrir tékkasvik eða tékkamisferli. Innistæðan, sem myndaðist á ávísanareikningi ákærða, var honum því ekki frjáls til ráðstöfunar, og honum bar að hlíta leiðréttingu á þessum mistökum hvenær sem var og gat ekki treyst á, að innistæða þessi væri fyrir hendi til að ávísa á. Ekki verður því talið, að við mistökin hafi ákærður fengið í vörslu sína eða það, sem jafngildi því, þá upphæð peninga, gkr. 450.000, sem ranglega var færð inn á ávísanareikning hans, og þykir því ekki grundvöllur til að beita 246. gr. um ráðstöfun hans á þessum peningum með tékkaútgáfu, og ber því að sýkna hann af sök um að hafa brotið þetta refsíákvæði. Hins vegar má telja ljóst, að ákærður hefur með því að gefa út og nota í viðskiptum í eigin þágu tékkaávísanir að upphæð gkr. 450.000 umfram raunverulega innistæðu gerst brotlegur við 248. gr. almennra hegningarlaga eða 73. gr. laga nr. 94, 1933, sbr. lög nr. 35, 1977, en ákærður hefur hvorki verið kærður né ákærður fyrir þennan verknað, enda ljóst af framburði útibússtjóra Vegamótaútibús Landsbanka Íslands, að aldrei stóð til að leiðrétta ávísanareikning ákærða fyrirvaralaust og kæra hann svo fyrir tékkamisferli, heldur skyldi gefa honum kost á að endurgreiða upphæðina og veita honum til þess lán, ef hann óskaði, og þykir því ekki efni til að færa verknað ákærða undir þessi refsíákvæði í máli þessu.

Í máli þessu er gerð krafa um, að ákærður greiði Landsbanka Íslands nkr. 4.500,00 ásamt dráttarvöxtum frá 31/12 1979 til greiðsludags. Með vísun til 8. (sic) mgr. 146. gr. laga nr. 74, 1974 þykir ekki efni til að dæma um kröfu þessa í máli þessu.

Dæma ber, að allur kostnaður sakarinnar, þar með talin málsvarnarlaun til skipaðs verjanda ákærða, hrl. Stefáns Pálssonar, sem ákveðast kr. 7.000,00, greiðist úr ríkissjóði.

D ó m s o r ð:

Ákærður, Jón Kristinn Valdimarsson, skal sýkn sakar í málinu.

Allur kostnaður sakarinnar, þar með talin málsvarnarlaun til skipaðs verjanda ákærða, hrl. Stefáns Pálssonar, kr. 7.000,00, greiðist úr ríkissjóði.